

Escalatie in de Zuid Chinese / West Filipijnse Zee

I Het conflict

Een oplopend conflict ontwikkelt zich daar China praktisch de gehele souvereiniteit over de Zuid-Chinese Zee – in de Filipijnen West-Filipijnse Zee genaamd – opeist, als een Chinese “Mare Nostrum” (zo noemden de Romeinen de Middellandse Zee). De juridische basis is volgens China de “nine dash line” map, op basis van oude Chinese Zeekaarten.

Het betreft hier een gebied dat rijk is aan olie en gas en visgronden.

Bovendien gaat het hier om een water dat essentieel is voor de wereldeconomie. Als zelfverzekerde opkomende grote mogendheid stelt China zich “imperiaal” op. Bovendien wenst het vreemde vloten voorop de Amerikaanse, de toegang tot de hem omringende zeegebieden te ontzeggen, uit militaire overwegingen.

II Ontwikkelingen

De Spratley eilanden worden geheel of gedeeltelijk geclaimd door de Filipijnen, China, Vietnam, Brunei, Maleisië en Taiwan.

Het gebied bevat ongeveer 3,4 triljoen kubieke meter gas en 440 miljoen barrel olie.

In Juli 2011 nam het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden een resolutie aan waarin werd opgeroepen tot een vreedzame oplossing van het geschil. Eveneens in juli 2011 kwamen de Filipijnse Minister van Buitenlandse Zaken Albert del Rosario en zijn Amerikaanse Collega Hillary Clinton overeen nauw contact te houden omtrent beider belang bij een vrije scheepvaart door de West-Filipijnse Zee.

Het Filipijnse Congreslid Rufus Rodriguez diende een wetsontwerp in om één miljard pesos te investeren in de Kalayan eilandengroep, zoals de Spratley-eilanden in de Filipijnen genoemd worden zowel voor defensieve als toeristische doeleinden. De Kalayan eilanden behoren tot de provincie Palawan en bevinden zich 370 km ten Westen van dat eiland en 1.609 km van het Chinese vasteland. Er wonen slechts tussen 300 en 400 mensen.

China heeft op de eilanden rond de Kalayan militaire constructies aangelegd.

Bovendien bezit China wederrechtelijk de Payganiban rif, welke de Filipijnen toebehoort.

24 Juli 2012 creëerde China “Sansha City” als bestuurlijke entiteit om de gehele door hem geclaimde West Filipijnse Zee, inclusief de Spratley en Paracel-eilanden “te besturen”.

China stelt dat een zeegebied van 3.500.000 km, waarover jaarlijks één derde van de wereldscheepvaart gaat en goederen met een jaarlijkse waarde van vijf triljoen \$, deze gehele “Zuid-Chinese Zee” dus, een soort binnenmeer is, net zoals bijvoorbeeld het Lake Michigan binnen de V.S.

Twee derde van Zuid-Korea's energievoorraden, 60% van Taiwan's en Japan's energievoorraden en 80% van China's ruwe olie importen lopen via de Zuid-Chinese Zee.

De Ministers van Buitenlandse Zaken van ASEAN verklaarden zich in juli 2013 voorstander van een vreedzame oplossing van het geschil, op basis van de uit 2002 daterende "Declaration of Conduct" inhoudende de wens geschillen vreedzaam op te lossen op basis van het internationale recht inclusief de "Convention on the Law of the Sea". De G7 verklaarde in de zomer van 2014 terzake de Zuid-Chinese Zee, zich tegen "elke unilaterale poging van een partij om territoriale of maritieme claims te verdedigen middels dwang of het gebruik van geweld". China wil slechts bilaterale gesprekken, teneinde meer druk te kunnen uitoefenen, terwijl de Filipijnen besprekingen binnen een multilateraal kader prefereren. Dit Filipijnse standpunt heeft de steun van ASEAN en van de V.S..

Het is herhaaldelijk gekomen tot scherpe verbale polemieken tussen de Filipijnen, bij monde bijvoorbeeld van Minister del Rosario en zijn Chinese ambtsgeenoot Wang Yi en andere diplomaten.

De Filipijnen hebben de zaak aanhangig gemaakt bij het internationale zeerecht Arbitragehof van de Verenigde Naties in Den Haag. China erkent de rechtsmacht van dit tribunaal niet en heeft verstek laten gaan.

Op 24 juli 2013 werden niet alleen in Manila maar vanuit de Filipijnse diaspora wereldwijd, protestdemonstraties gehouden tegen de Chinese aanspraken: in Washington, New York, Los Angeles, San Francisco, Chicago, Houston, Denver, Atlanta, Saipan, Rome, Londen, Sydney, Copenhagen en Cambodja. De Filipijnse diaspora staat als één man in deze achter de regering.

De Amerikaanse president Obama heeft op 28 april 2014 een nieuw defensiepact met de Filipijnen gesloten, ter opvolging van het defensieverdrag uit 1951. Het nieuwe militaire pact geeft de Amerikanen meer toegang tot Filipijnse bases. China staat afwijzend hier tegenover en het Chinese staatspersbureau typeerde de Filipijnen als "onruststoker".

De verwachting is echter niet dat de Amerikanen in het geweer zullen komen bij een Chinese aanval gericht op de Spratleys.

Obama: "Ons doel is niet ons tegen China op te stellen, het te dwarsbomen. Ons doel is te verzekeren dat internationale regels en normen gerespecteerd worden."

De Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken John Kerry, riep op tot een moratorium, een bevestiging van alle bouw- en constructie-activiteiten op de eilanden. De Chinezen reageerden met de stelling dat ze mochten bouwen wat ze wilden. En ze voegen de daad bij het woord en ontplooiën er activiteiten, waarvan sommige ook een militaire betekenis hebben, bijvoorbeeld landingsstrips.

Op 25 juni 2014 kondigde president Aquino het zogeheten "Triple Action Plan" af, inhoudende: een moratorium op alle activiteiten in het betreffende gebied, vereist door een strikte toepassing van de "Declaration of a Code of Conduct in the South China Sea", het vaststellen van een permanente Code of Conduct; het volvoeren van de procedure voor het arbitragehof in Den Haag.

Brunei, Vietnam alsook Indonesië hebben laten weten zich hierin te kunnen vinden.

China heeft al laten weten hiermee niet in te stemmen.

Besluit

Zelfs indien het V.N. – Hof van Arbitrage een voor de Filipijnen gunstige uitspraak zou doen, zou China zich hiervan niets aantrekken. Te hopen valt dat dit land niet de Filipijnen, de V.S. en de ASEAN verder tegen zich in het harnas wil jagen, met andere woorden, geen militaire middelen gaat aanwenden om zijn eisen kracht bij te zetten.

De Filipijnen hebben als contra-gewicht tegen de Chinese pressie baat bij steun van strategische bondgenoten: de V.S., Japan, Australië en – waarom niet? – Indonesië.

Brugge

1 september 2014

Prof. Olaf van Boetzelaer